

ПРИРОДАТА КАТО СРЕДСТВО ЗА ИЗРАЗЯВАНЕ НА ЖЕНСКАТА СУБЕКТНОСТ В ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СВЯТ НА ШВЕЙЦАРСКАТА АВТОРКА КОРИНА БИЙ

Стилияна Петкова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме: *Внушителната природа на Швейцария е вдъхновявала (и със сигурност продължава да вдъхновява) цяла плеяда автори, всеки един от които вплита в природната тематика различни литературни или идеологически концепции – от Русо до Жакоте, от Мюра до Шапа. За разлика от своите предци обаче, френскоезичната швейцарска писателка от XX в. Корина Бий обвързва експлицитно природата с женското присъствие и утвърждаването на женската идентичност във време, в което женският глас тепърва започва да си пробива път в една силно патриархална Швейцария. Използвайки интратекстуалния подход, настоящата статия има за цел да открие в прозата на писателката някои от основните фикционални интерпретации, а именно: Природата като еманация на женския Ерос, Природата като възплъщение на майчиния първообраз и Природата, чиято „женскост“ служи да се преосмисли андроцентристкия библейски разказ за света.*

Ключови думи: *природа; женска субектност; Бий, Корина; Швейцария*

NATURE AS A MEANS OF EXPRESSING FEMALE SUBJECTNESS IN THE ARTISTIC WORLD OF SWISS AUTHOR CORINNA BILLE

Stiliyana Petkova

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Abstract: *Switzerland's majestic scenery has inspired (and certainly continues to inspire) a large number of authors, each of whom has woven different literary or ideological concepts into the nature theme - from Rousseau to Jaccottet, from Muralt to Chappaz. Unlike her ancestors, however, the French-speaking Swiss writer of the 20th century Corinna Bille explicitly links nature to the female presence and the assertion of female identity at a time when the female voice was just beginning to make its way in a highly patriarchal Switzerland. Using an intra-textual approach, this article aims to highlight some of the main fictional interpretations in the writer's fiction, namely Nature as an emanation of the feminine Eros, Nature as the embodiment of the maternal primordial image, and Nature whose 'femininity' serves to reimagine an androcentric biblical account of the world.*

Keywords: *Nature, Female Subjectness, Bille, Corinna, Switzerland*

Природата в швейцарската литература

Френскоезичната швейцарска писателка Корина Бий (1912-1979), удостоена с престижната награда „Гонкур“ за новела през 1975 г., произлиза от една страна, чиято

природа е придобила в светоусещането на редица майстори на перото специфични, почти митологични измерения. Достатъчно е да припомним в тази връзка само няколко имена. Беа Луи дьо Мюра още в началото на XVIII век полага основите на мита за една защитена от величествените планини, свободна и миролюбива Швейцария, а хелветите оприличава с „избания“ в контекста на библейския текст народ. Творчеството на предвестника на романтизма, Жан-Жак Русо, самоопределящ се като „гражданин на Женева“, запечатва идиличния облик на алпийските пейзажи, осветлявайки изконната, неразривна и хармонична връзка между заобикалящата човека природа и дълбокия емоционален свят на Аз-а. Внушителните планински гледки вдъхновяват същевременно и поколения лирици. Задълбоченото проучване на антологии с произведения на френскоезични швейцарски поети от втората половина на XIX век потвърждава значимостта на образа на планината в поетичните картини не само в количествено измерение, но и по отношение на неговите символни и идеологически въздействия. Така, надхвърляйки плоскостта на своята чисто миметична репрезентация, планинските висини биват натоварени ту с естетически и морален, ту с религиозен или патриотичен дискурс¹.

През целия XX век, в който твори впрочем и Корина Бий, природата сякаш запазва това привилегировано място на неизменен *топос* в художествената литература на Швейцария, като непрекъснато се обновява с нови ракурси и интерпретации. Шарл-Фердинан Рамю – един от най-изтъкнатите през първата половина на миналия век френскоезични швейцарски писатели – пресъздава със субективен реализъм и неподправен натурализъм неволите на селския живот. Интересно е да се отбележи, че уклона към примитивизма той пренася дори в изразните средства на езика, където синтактичните и стилистични особености на говора във франкофонска Швейцария стават гарант за автентичност и носят идеологическия заряд на една сравнително млада, „периферна“ литература – каквато е швейцарската и в частност романдската, – целяща да се дистанцира от догматизма на френския културен еталон. Писателят и поет Морис Шапа² възпява от своя страна обичта към земята, придобила сакрални измерения в неговото творчество. Той обръща носталгичен поглед към изчезващата девственост на живописната природа в родната провинция Вале, повдигайки вечния въпрос за противоборството между човешкото присъствие и природните стихии. А докато фикционалният свят на Гюстав Ру се превръща в химн на селските труженици, то поетът Филип Жакоте, силно повлиян от немския романтизъм, търси да разчете в съзерцанието на природата скритите екзистенциални смисли³.

На фона на този специфичен социокултурен контекст художественият свят на Корина Бий оставя свой характерен отпечатък в множеството от литературни концепции за природата, които ни завещават нейните предци и съвременници. Обаянието на първичната природа, в което се долавя безсъмнено една далечна, но

¹ Maggetti, D. La montagne dans les anthologies romandes de la deuxième moitié du XIXe siècle. – *Französisch heute*, 1990, pp. 192–202.

² Морис Шапа (вторият съпруг на Корина Бий, с когото тя споделя страстта към писането) получава през 1997г. награда „Гонкур“ за поезия за цялостното си творчество.

³ Вж. Petkova, S. Les sens pour trouver l'essence ou le thème de la nature dans le recueil *Cahier de verdure* de l'écrivain suisse Philippe Jaccotet. – In: *L'idée de nature dans les littératures romanes*. Ed. S. Atanassov. – Sofia : Presses universitaires de Sofia „Saint Clément d'Ohrid“, 2011, pp. 382–390.

силна в есенциалната си обусловеност приемственост с русоизма, разкрива други интерпретации на взаимовръзката природа/човек. А именно темата за природата в творчеството на Бий е силно конотирана с женското присъствие и утвърждаването на женската идентичност във време, в което женският глас тепърва ще трябва да извоюва своето място в една силно патриархална Швейцария. В този смисъл възпроизвеждането на тематиката е белязано от сложна амбивалентност, бидейки едновременно заявка за вписване в литературната швейцарска традиция и опит за разрив с нея.

Нашето изследване цели да проследи в тази насока, използвайки интертекстуалния, както и по-конкретно интратекстуалния подход, някои от основните авторски концепции на Бий, между които пресъздаването на природния свят като еманация на женския Ерос или пък като възплъщение на фикционалния образ на майката, своего рода *alter mater*, – концепции, акцентиращи върху вечната и всепроникваща връзка между жената и природата. В този аспект ще бъдат разгледани сливанията на женския художествен образ със света на флората и фауната от една страна, а от друга – антропоморфните проявления на природната среда. Накрая, идеята за пресъздаването на земния Еден, която изгражда тази „женска“ природа, ще бъде разчетена като едно ново послание и като опит за пренаписване на андроцентристкия библейски разказ за света.

Природата в творчеството на Корина Бий

Творчеството на Корина Бий е безспорно многолико. То включва романи, разкази, новели, приказки, малки истории за деца и възрастни, поезия и дори текстове за театрални постановки. Независимо обаче от удивителното разнообразие в жанрово-тематичните търсения на авторката, природата остава вездесъщ образ в нейните произведения, а в природната тематика, както ще стане видно по-долу, се преплитат множество въздействащи женски образи.

За настоящата разработка избрахме литературният анализ да се опира на произведения от прозата на Корина Бий: новелата „Fille ou fougère?“ („Момиче или папрат?“) от сборника *Le bal double*⁴ (*Двойният бал*), малката история „La femme-oiseau“ („Жената птица“), включена в сборника *Cent petites histoires cruelles*⁵ (*Сто малки жестоки истории*) и разказа *Emerentia 1713*⁶. Основният мотив при подбора на текстовете беше продиктуван от техния потенциал да открият основните акценти в широката гама от вариации на тази възобновяваща се тематична нишка в художествения свят на Бий. Преди да пристъпим обаче към аналитичната част, бихме искали да направим няколко важни уточнения, които хвърлят неминуемо светлина върху естетическите дирения на писателката и по-специално върху ролята, която тя отрежда на природната тематика.

Трябва да отбележим първо, че Корина Бий е творчески псевдоним на Стефани Бий (както е в действителност името на новелистката). Този псевдоним закодира в себе

⁴ Bille, S. C. *Le Bal double*. – Lausanne: Empreintes, 1990 [1980].

⁵ Bille, S. C. *Cent petites histoires cruelles / Trente-six petites histoires curieuses*. – Albeuve: Castella, 1985 [1973].

⁶ Bille, S. C. *Emerentia 1713*. – Genève: Minizoé, 1999 [1979].

си вероятно най-осезаемия императив в нейното творчество, а именно връзката с природата и земята и то през призмата на майчиния образ. „Корина“ идва от френския топоним *Corin* – родният край на майката на Стефани, Катрин Тапарел, израснала във високопланинската алпийската местност Вале в Швейцария. Така творческото въображение на влезанската авторка ще се разгърне под знака едновременно на изконната връзка със земята и на благоговението пред майчиния образ, чрез който Стефани отрано се докосва до устното народно творчество, в което витае духът на планинските легенди. Не е случайно в този смисъл, че в художествения свят на Корина неизменно ще присъстват дивната природа на Вале, буйните води на реката Рона, топлият полъх на фьона, алпийските пасища, вековните планински гори с открояващото се присъствие на листокапната борика⁷, тъй характерна за този географски район, и – не на последно място – алпийските цветя, които не спират да очароват и вдъхновяват Корина⁸. Градската среда рядко ще служи за декор на художествения свят на авторката, който е обитаван предимно от самобитни селяни – ярки персонажи, между които често присъстват и деца, – съставляващи цял един микрокосмос, в който планинските предания оживяват, религиозните обреди и дълбоко вкоренените в селския бит суеверия хармонично съжителстват, но всичко това е подчинено на неумолимата цикличност на природата.

Паралелно с емблематичното послание, което носи писателският псевдоним, трябва да се спомене и творческото кредо на авторката, което откриваме в една от нейните лирични творби, написана в свободен стих и недвусмислено озаглавена „Poème de la non-réflexion“ („Стихотворение за не-разсъждаването“), част от сборника *Soleil de la nuit*⁹ (*Слънце на нощта*). Поетичната картина, нека подчертаем, превръща експлицитно към семантичното поле на природата и по-точно към света на флората :

*Ако избира да разсъждавам,
Светът ще се затвори.
Ручейте вече няма да текат
А аз ще бъда като цветето,
Притиснато в един хербарий,
Който знае какво е точно то,
Названието му на латински и на френски
Значимостта на неговите тичинки
И броя на неговите плодници,
Защото, ако разсъждавам,
Не бих била аз жива¹⁰.*

Далеч от картезианския дух, който дълбоко е белязал литературата във Франция, а и цялата западноевропейска литература, творчеството на френскоезичната швейцарска писателка, в светлината на тази поетична изповед, дава имплицитно

⁷ наречена още „лиственица“.

⁸ Вж. Bille, S. C. et al. *Herbier alpin, herbier divin*. – Genève : Slatkine, 2004.

⁹ Bille, S. C. *Soleil de la nuit*. – Genève: Eliane Vernay, 1980.

¹⁰ *Ibid.*, p. 31. Преводът е мой за този и за следващите цитати.

приоритет на немисловното, интуитивното, импулсивното, емотивното, онагледено чрез метафоричната препратка към живата природа. И действително, преживяното от героите на Бий често се доближава до ирационалното, до подсъзнателното и до съновиденията, а в по-късните ѝ творби – и до фантастичното и сюрреалистичното, там, където здравият разум е напълно обезсилен.

Оттук произлиза и още една характеристика в естетическата нагласа на Бий. Творчество, което отказва да се подчини на Логоса, е също така неподвластно и на строго установените бинарни конструкции, подрива техния догматизъм, размества границите, предефинира същностните им измерения. Това обяснява и често флукутиращата връзка между различни обособени цялости като природата и човека, например, но също така и между антиномни, напълно несъвместими същности, каквито са живата и неживата природа, а в по-общ смисъл и между взаимоизключващи се концепции като добро/зло или морално/аморално¹¹.

Всички тези присъщи за творчеството на Бий черти се откриват и при нейните интерпретации за взаимовръзката жена – природа.

Женският образ в единение с природата

Важно е да се отбележи, че женските персонажи на Бий често се конструират именно на фона на природата, сякаш за да напомнят, че са неразривна част от нея. В новелата „Fille ou fougère?“ („Момиче или папрат?“) от сборника *Le bal double*¹² (*Двойният бал*), това сливане между женското и природното е ясно онагледено чрез двойствената натура на тайнствената героиня.

Текстът под формата на личен дневник разказва за необикновената среща между студент по философия, който се е уединил в една планинска хижа, за да подготви изпитите си, и младо момиче, чийто силует изниква сред горската папрат, „изящно безсрамен“¹³ в голотата си, за да цитираме оксиморонния израз в описанието¹⁴. Мистериозните, неочаквани появи и изчезвания на женския персонаж, свръхестествената му способност да игнорира физичните закони на видимия свят подлагат под съмнение целия интелектуален потенциал на момчето, което се усъмнява, че е обзето от халюцинативни видения. Неспособно да разгадае този феномен по пътя на здравата логика, то подлага под въпрос когнитивния подход и е на път да изостави следването си, което – както сам той прозира – „обяснява само една част от света“¹⁵. Познанието за загадъчното женско присъствие в действителност минава единствено през сетивността (погледа, допира, слуха). Преживяното от героя преобръща коренно

¹¹ Вж. **Brandusa-Petronela**, I. Morale et amoral dans les récits fantastiques de S. Corinna Bille. – In : *Interstudies (Revista Centrului Interdisciplinar de Studiu al Formelor Discursive Contemporane Intestud)*, 2009, № 4, pp. 306-315.

¹² **Bille**, S. C. Fille ou fougère. *Le bal double*..., pp. 119-132.

¹³ *Ibid.*, p. 121.

¹⁴ В разказа „La demoiselle sauvage“ („Дивата госпожица“) на Корина Бий, част от едноименния сборник (**Bille**, S. C. *La demoiselle sauvage*. – Editions Bertil Galland, 1974), който е удостоен с наградата „Гонкур“ за новела през 1975г., намираме аналогична ситуация на неочаквана среща между героя – инженер на язовири, и женския персонаж, който се появява първоначално като мираж пред мъжа, в една напълно дива природа.

¹⁵ *Ibid.*, p. 131.

мирогледа му до степен, в която той заключава относно младата жена: „Тя не съществува”, преди да добави: „В смисъла, в който ние разбираме нещата”¹⁶. На този фон завещани постулати от колоси във философията биват напълно опровергани. И ако студентът припомня думите на Ницше: „Чувстваме се добре в природата, защото природата не ни съди”, то е само за да ги оспори: „Природата ме съди – констатира момчето. – Нещо по-лошо, тя се подиграва с мен”¹⁷, отъждествявайки природата с женския енигматичен образ.

Без да се заявява открито като фантастичен, текстът съвместява едновременно реалистично и сюрреалистично. Съмнението, двоичността, остават водещ принцип в наратива. Именно в тази идея за междината се вписва и сливането на женското с природата, което остава от страната на мистериозното и неразгаданото, на магията и на „вещерството”¹⁸, в което сякаш е заставен да повярва героят. С една дума, необяснимото припокриване на женския образ с природната среда се интерпретира като продукт на тъмни сили, неподвластни на здравия разум.

Текстът представлява в този смисъл една своеобразна метафора за сблъсъка между видимото и невидимото, познаваемото и загадъчното, интелекта и афекта, природата и културата, логоса и ирационалното и, ако си позволим едно по-дръзко обобщение, между мъжката и женската субектност¹⁹.

Освен с флората женският персонаж често се уподобява и със света на фауната в творчеството на Бий. Такъв е примерът с малката история, озаглавена «*La femme-oiseau*» („Жената птица”), втората сред „сто малки жестоки истории”²⁰. Породен от един сън на авторката и леко видоизменен в творческия си вариант²¹, текстът съновидение обрисова странна фигура на женско същество с идеални форми на тялото, но с прикрепени към ръцете криле, покрити с черни лъскави пера със зелени отблясъци. Жената птица излита и се рее щастливо над „долината”, наслаждавайки се на порива на топлия вятър с мирис на смола, дива мащерка и мечо грозде. В този безметежен полет се пробуждат вътрешни импулси. Дивата природа и неустоимият нагон проговарят, за да превърнат миксантропичното същество в сладострастна похитителка на четирима дървари. Несъмнено крилето са знак едновременно за свобода, лекота и мощ, но обратно на християнската символика, която придава на крилатите ангелски създания духовност и нетленност, тук те служат като белег за пробуждане на плътта и като олицетворение на женската еротичност.

Впрочем, честите референции за разголването на женската телесност дават основание на по-консервативните среди в католическата провинция Вале даzakлеймят художествените произведения на Бий – и то въпреки международното признание, което

¹⁶ *Ibid.*, p. 131.

¹⁷ *Ibid.*, p. 124.

¹⁸ *Ibid.*, p. 131.

¹⁹ Подобни дихотомни структури намираме впрочем още в Питагоровата таблица на опозициите (където мъжката, добра, светла, дясна страна се противопоставя на женската, зла, тъмна, лява страна), върху която се гради и аристотеловата концепция за противоположностите в света (вж. **Jay**, N. *Gender and Dichotomy*. – In : *Feminist studies*, 1981, vol. 7, № 1, pp. 38–56).

²⁰ **Bille**, S. C. *La femme oiseau. Cent petites histoires cruelles...*, pp. 12–13.

²¹ За метаморфозите и вариациите на хипотекста спрямо хипертекста вж. **Courten**, M. de. *L'imaginaire dans l'œuvre de Corinna Bille*. – Neuchâtel : À la Baconnière, 1989, pp. 284–297.

авторката получава, – принизявайки ги до „тъжна порнографска литература“²². Независимо от това обаче, не бихме могли да говорим за екхибиционизъм, нито за перверзност в творчеството на Бий, защото само едно познаване в дълбочина на нейните персонажи може да разкрие, че те обитават един предгреховен свят, в който тялото не носи стигмата на юдео-християнската символика, а е в синхрон с природата, представена като земен Еден. Неслучайно и сънародникът на Бий, Жак Шесе (награда „Гонкур“ 1973 г. и награда „Гонкур“ за поезия 2004 г.) говори за „невинен еротизъм“ в творчеството на Бий²³.

Природата : alter mater, alter dea ?

В разказа *Emerentia 1713* връзката между природата и женския образ е също толкова спояваща, но преpraща към други смислови полета.

Историята се развива в швейцарската провинция Вале, в началото на XVIII век, и разказва за трагичната съдба на невръстната Емеренсия, чието възпитание е поверено на фанатичния енорийски свещеник след безвременната кончина на майка ѝ. Емеренсия е надарена с изключителна интелигентност, има изненадващи познания за растенията и животните и притежава почти орфическа дарба да укротява дивите зверове. Тя изпитва същевременно безрезервна любов към заобикалящата я природа, в която намира онази хармония, гостоприемство и безпределна майчина топлина, които животът в социума не би могъл да ѝ осигури. След като бива постепенно затворена в дома на свещеника заради непокорния си нрав и съгласно строго конвенционалните порядки за времето си, нейният живот претърпява обрат, който се оказва фатален именно заради бруталното скъсване на жизненоважната за нея връзка с природата. Емеренсия е лишена от „това, което ѝ подхождаше най-много и което беше самата тя: добротата, нежността на примитивните същества и на животните, богатта на растенията, майката гора“²⁴. В този смисъл последиците от педантичното окултуряване и привидното „одухотворяване“, зад които се крие насилствено наложената фанатична религиозност, водят реално до де-натура-лизиране на детето с цялата произтичаща от това амбивалентност, имайки предвид, че във въображамия свят на Бий човешката натура, т. е. природата с малко „п“, от една страна, и Природата с главно „п“, от друга, се мислят в пълно единение.

Прииждащите и отдръпващите се води на Рона, мочурливите почви, скитащите диви стада, появата на растенията и птиците според цикъла на сезоните – цялата тази изобилстваща и „говореца“ земя задава ритъма на живота във Вале, но и на този на малката Емеренсия, „изтъкана от същата неизменна и удивителна текстура като природата“²⁵. В съвършено единение със „съкровищата на света“ – „слънцето, топлия фьон, бистрата река“, „детето не знае, че сред тях самото то е *каймакът и венецът*“²⁶. И ако природата остава докрая онова енигматично майчино присъствие, което обгръща

²² Вж. *L'encoche* – dossier „Corinna Bille“, revue de l'information de la commune de Montana, № 9, dec. 2005, p. 4.

²³ Chessex, J. *Les Saintes Écritures*. – Montreux : l'Age d'Homme, 1985, p. 113.

²⁴ Bille, S. C. *Emerentia 1713*..., p. 51.

²⁵ *Ibid.*, p. 20.

²⁶ *Ibid.*, p. 15.

детето със закрила и обич, от които го лишава суровият живот в храма, то тя крие и други интерпретативни пластове. Хармоничното сливане на героинята с природните елементи води постепенно до своеобразно припокриване на нейния с майчиния образ – идея, която ще достигне може би своята кулминативна точка с отъждествяването на малкия персонаж с Божията майка.

Изграждането на тази концепция не би била възможна без често използвания похват на Бий да предефинира библейските сюжетни линии и фигури. При сблъсъка на двата свършено противоположни свята, представени по-конкретно в разказа за Емеренсия – свободата и неподправения живот, които предлага Природата от една страна, а от друга, мракобесното възпитание, на което е обречено момичето в дома на фанатичния духовник – настъпва постепенно изместване в смисловите полета. А именно, конотациите в използваната от Бий християнска лексика придобиват неочакван отзвук в цялостния контекст на творбата. Така например, Емеренсия нарича гълъба, когото храни с трохи, „мой чисто бял Свети Дух“, а гарванът лети в небето с разперени криле „като разпнат“²⁷. И ако малката героиня, която „мрази *добрия Бог*, небето“ и не знае (или по-скоро умело се преструва, че не знае) точната дефиниция на „божествената благодат“ – така, както следва да я е наизустила под безмилостните наставления на свещеника, – то самата Емеренсия е описана няколкократно като същество, изпълнено с „благодат“²⁸. Също така, облечено в червена кадифена рокля, момичето се движи по селската улица, оприличено на „танцуваща и пееща камбана“, а хубавият му глас напомня „много сладък звън“²⁹. Нещо повече, тази, която упорито отказва да приеме канона на религиозното образование, бива сравнена с „малката [статуя] Мадона на трона, която младите момичета изнасяли от олтара в деня на празника Тяло Господне“. В светлината на това сравнение, благоговението на почитателите, които „с готовност биха коленичили“³⁰ пред харизматичното създание, придобива сакрална величина. Божественото, майчинско начало всъщност е закодирано дори в избраното име на героинята. Нека припомним, че Емеренсия е според някои предания, останали извън каноничния текст, майката на Света Анна, която е дала от своя страна живот на Дева Мария. По този начин Бий полага своя разказ като контрапункт на библейския сюжет, осветлявайки непознатата, женска генеалогия в него³¹ и същевременно издигайки природата до свръхсила.

Преплитането на знаковостта между религиозните и природните смислови пластове води впрочем до коренно преобръщане на традиционно възприетата библейска символика. Очевидно християнските символи губят своята препратка към трансцендентното, пренасочвайки към (и следователно валоризирайки) тукашния, земния свят. Чрез тази игра на асоциации Корина Бий отправя едно ново послание, като използва библейските алюзии, но само за да ги лиши от първоначалното им съдържание и да им придаде друг смислов заряд. Те служат за възстановяване на един

²⁷ *Ibid.*, p. 48, p. 65.

²⁸ *Ibid.*, p. 5, p. 8, p. 26, p. 34.

²⁹ *Ibid.*, p. 14, p. 17.

³⁰ *Ibid.*, p. 33.

³¹ Вж. Almeida, L. P. de. *Emerentia 1713* de Corinna Bille: récit problématique et secret ou une poétique de la réécriture de l'oralité traditionnelle et des images archaïsantes. – In : *RiMe (Revista dell' Instituto di Storia dell' Europa Mediterranea)*, № 7, pp. 83–104.

отколешен, но хармоничен, девствен, езически свят. В този ред на мисли възниква и въпросът дали това завръщане към незапомнени времена, дали тази земя, чиято „майчина утроба“³² топло посреща детето, лишено от най-свидната любов, не е нищо друго, освен реминисценция на една телурична Богиня майка, възкръснала от зората на времето.

Така природната среда далеч не се ограничава с ролята на пасивен декор. Напротив, като вездесъща тема в разказа, земята сякаш движи интригата. Тя придобива по силата на антропоморфни изменения облика на самостоятелен персонаж и е израз на върховна, всемогъща „земна“ божественост :

И тази тиня, тези дървета са навлезли в равнината. Те са изтласкали реката надясно, точно под скалистите села, разтърсвайки крепостите, стражевите кули и църквите, в които са изписани фреските на Страшния съд. Сред прокълнатите гори и един кардинал³³.

В този смисъл природата сякаш се противопоставя на апокалиптичната визия, създадена от каноничния текст, за да претендира за привилегията да каже своята последна дума. Последна „дума“ в разказа ще има и бръшлянът, който разтваря три листенца в основата на дебелия кула на господарския дом на сеньор дьо М. (бащата на Емеренсия, допуснал фаталния край на детето си), за да я обгърне цялата някой ден.

В заключение бихме могли да обобщим, че природата представлява спояваща тематична нишка в творчеството на Корина Бий. Тя е натоварена с различни смисли, но всички те конвергиращи към едно изначално женско присъствие. Интересно е да се отбележи, че независимо от това, Корина никога не е възприемала открито характерния за множество авторки от втората половина на XX век феминистки дискурс. Самата Швейцария остава сякаш встрани от бурните социални движения, разтърсили Западна Европа в края на 60-те години на миналия век, и ще се помни в историята като една от последните европейски държави, дали право на глас на жените³⁴. Припомняме този социален контекст, за да оценим по-добре дръзката авторова концепция, визираща не само разбулването на редица табута върху женската природа и женската телесност, но и прекрояването на космогоническия ред, изтъквайки неговото женско животополагащо начало. Не по-малко въздействаща от феминистката реторика, природната тематика като чувствителна сфера за швейцарската литературна традиция, а със сигурност и не само за нея, крие своя изключителен потенциал да предаде авторската визия. Така природата става в размаха на творческото въображение на Бий онова изразно средство, чрез което романдската писателка отрежда на женскостта и женската субектност привилегировано място в многопластовия, традиционно конструиран като андроцентристки символен ред.

³² Bille, S. C. *Emerentia 1713...*, p. 69.

³³ *Ibid.*, p. 29.

³⁴ За съпоставка, жените в България имат право на глас от 1947 г., докато швейцарките трябва да дочакат едва 1971 г.

Bibliography

Almeida, L. P. de. *Emerentia 1713* de Corinna Bille: récit problématique et secret ou une poétique de la réécriture de l'oralité traditionnelle et des images archaïsantes. – In : *RiMe (Revista dell'Instituto di Storia dell'Europa Mediterranea)*, № 7, pp. 83–104.

Bille, S. C. *Cent petites histoires cruelles / Trente-six petites histoires curieuses*. – Albeuve : Castella, 1985 [1973].

Bille, S. C. *Emerentia 1713*. – Genève: Minizoé, 1999 [1979].

Bille, S. C. *La demoiselle sauvage*. – Editions Bertil Galland, 1974.

Bille, S. C. *Le Bal double*. – Lausanne: Empreintes, 1990 [1980].

Bille, S. C. *Soleil de la nuit*. – Genève: Eliane Vernay, 1980.

Bille, S. C. et al. *Herbier alpin, herbier divin*. – Genève : Slatkine, 2004.

Brandusa-Petronela, I. Morale et amoral dans les récits fantastiques de S. Corinna Bille. – In : *Interstudies (Revista Centrului Interdisciplinar de Studiu al Formelor Discursive Contemporane Intestud)*, 2009, № 4, pp. 306–315.

Chessex, J. *Les Saintes Écritures*. – Montreux : l'Age d'Homme, 1985.

Courten, M. de. *L'imaginaire dans l'œuvre de Corinna Bille*. – Neuchâtel : À la Baconnière, 1989.

Jay, N. Gender and Dichotomy. – In: *Feminist studies*, vol. 7, № 1, pp. 38–56.

L'encoche - dossier „Corinna Bille“, revue de l'information de la commune de Montana, № 9, dec. 2005.

Maggetti, D. La montagne dans les anthologies romandes de la deuxième moitié du XIXe siècle. – *Französisch heute*, 1990, pp. 192–202.

Petkova, S. Les sens pour trouver l'essence ou le thème de la nature dans le recueil *Cahier de verdure* de l'écrivain suisse Philippe Jaccotet. – In: *L'idée de nature dans les littératures romanes*. Ed. S. Atanassov. – Sofia : Presses universitaires de Sofia „Saint Clément d'Ohrid“, 2011, pp. 382–390.

Авторката благодари на Фондация „Кацарови“, която финансира безвъзмездно едномесечния ѝ престой с научна цел в Лозана (Швейцария) през 2019г., благодарение на което успява да консултира богатия фонд на Лозанския университет за швейцарска литература.

Stiliana Petkova,
Sofia University “St. Kliment Ohridski”
ORCID ID : 0000-0003-3502-3352
Researcher ID : smpetkova@uni-sofia.bg

E-mail : smpetkova@uni-sofia.bg